



Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi

The Journal of International Social Research

Cilt: 9 Sayı: 42 Volume: 9 Issue: 42

Şubat 2016 February 2016

www.sosyalarastirmalar.com Issn: 1307-9581

AVRUPA GENÇLİK POLİTİKALARI VE GÖNÜLLÜLÜK EUROPEAN YOUTH POLICIES AND VOLUNTEERING

Harun CEYLAN*

Öz

Bu çalışma Avrupa Birliği'nde gençlik ve gönüllülük hizmetleri ve Avrupa'da izlenen gençlik politikalarını konu edinmektedir. Bu bağlamda Avrupa Birliği'nin demografik yapısında genç nüfusun payı, izlenen gençlik politikaları ve gençlerin gönüllü katılımlarına dair bilgilere yer verilmektedir.

Hızla yaşlanan Avrupa toplumlarında genç nüfusun önemi nedir ve demografik göstergelerde genç nüfusun payı nedir? Avrupa'da uygulanan gençlik politikaları ve bu politikaların temel bileşenleri ve amaçları nelerdir? gibi sorulara cevap aranmaktadır. Bu kapsamda Avrupa'da demografik göstergelerle gençliğin yeri belirlendikten sonra Avrupa Birliği'nin gençlere yönelik izlediği politikalar ve gençlik programları incelenerek, Avrupa'da gençlik alanında hizmet üreten çeşitli kurum ve organizasyonlara yer verilecektir.

Anahtar Kavramlar: Gençlik, Genç Nüfus, Avrupa Birliği Gençlik Politikaları, Gençlik Programları, Gönüllülük.

Abstract

This study is about youth and voluntary services in European Union and followed up politics about youth in Europe. In this context it is remarked that the interest of youth population in demographic structure of european union, followed up politics of youth and informations about voluntary participation.

It is searched the answers about the queetions like "What is the importance of youth population and the interest of youth population on demographic tables in rapidly aged european societies. What are the applied youth politics and those politics' basic components and points in europe?" Within this scope, after demographic tables identification of the role of youth in europe, european union 's followed up politics towards youth and with analyzing youth politics, it will be mentioned about varied institutions and organizations that product services on youth field.

Keywords: Youth, Young Population, Youth Politics of European Union , Youth Programmes, Volunteering.

GİRİŞ

Hızla yaşlanan Avrupa toplumunda demografik yapıda meydana gelen değişimle birlikte ortaya çıkan, başta sosyal güvenlik sistemine dair problemler olmak üzere pek çok sorunun çözülmesinde genç nüfusun önemli bir yeri vardır. Genel nüfus içindeki payı giderek azalan genç nüfusa yönelik politikalar gerek nüfusun yapısal dönüşümüne, gerekse *birleşme (bütünleşme)* çabalarına yön vermek adına son derece önemlidir. Bu anlamda Avrupa birliği politikalarının geleceğe aktarılmasında gençlerin önemli bir yere sahip oldukları öngörülmektedir. Bu nedenle Avrupa Birliği'nde kapsamlı bir gençlik politikası geliştirilerek, çeşitli gençlik ve eğitim programları ile sivil toplum kuruluşları oluşturularak bu alana önemli miktarda bütçe ayrılmıştır.

Avrupa Birliği'nde yürütülen gençlikle ilgili politikalar, temelde gençliğin sorunlarına kapsamlı bir çözüm üretebilmek için gençlerin de karar alma ve uygulama süreçlerine aktif katılımını teşvik etmeyi ve gençlerin ortak bir *Avrupalılık* bilinci kazanarak Avrupa bütünleşmesine katkıda bulunmalarını amaçlamaktadır.

Bu kapsamda birlik politikaları gençlerin durumunun her yönüyle iyileştirilmesini sağlamanın yanında, *birliğin* geleceğini garanti altına almak ve *birlik* içinde uyumu artırarak *birliğe* yeni üye olmuş ya da üyelik sürecinde olan aday ülkelerin *birliğe* adapte olmalarını kolaylaştırma amacı taşımaktadır (Akman, Argun ve Akçay, 2011: 45, 68).

Kurulduğu günden buyana bütünleşme çabalarının devam ettiği Avrupa Birliği'nde, yeterince pekişmemiş olan Avrupa vatandaşlığı kavramının zihinsel bir ayrışmaya yol açabilecek boyutlara ulaşması, birliğin geleceğine dair en önemli endişelerin başında gelmektedir. Bu endişe yersiz bir endişe de değildir. Zira 1951 Paris Antlaşması ve 1957 Roma Antlaşmaları ile temelleri atılan, başlangıçta altı ülke tarafından kurulmuş olan Avrupa Birliği, bugün itibariyle 28 üye ülkeden oluşan devasa bir yapı haline gelmiştir. Ekonomik, siyasal, sosyo-kültürel, coğrafi ve demografik olarak giderek büyüyen ve genişleyen birliğinin; bu genişlemeyi, sosyo-ekonomik kalkınma ve dayanışmayı da beraberinde getirecek bir bütünleşme hamlesine

* Yrd.Doç.Dr., Yalova Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü.

dönüştürmesi var oluŖsal bir gerçeklik olarak görülmektedir. Bu anlamda birliğin, ekonomik ve sosyal kalkınmayı planlarken, sosyo-kültürel, dini, etnik ve ekonomik ayrışmanın önüne geçecek politikalar geliştirerek, geleceğin Avrupası'nı değerler temelli olarak *yeniden ve birlikte* inşa etme arayışı içinde olduğunu söylemek mümkündür. Bu yeniden ve birlikte inşa etme süreci, zorunlu olarak bir takım bileşen ve değişkenlerin de dikkate alınmasını gerektirmektedir.

Bu nedenle nüfusun yaşlanması, doğum ve evlilik oranlarının düşmesi, boşanmaların artması, eğitim, işsizlik ve istihdam sorunları, farklı kültürel ve ekonomik yapıların varlığı gibi birbiriyle i içe geçmiş konularda kapsamlı bir politikaya ihtiyaç duyulmaktadır. Söz konusu tüm bu alanlarda yaşanan sorunların giderilebilmesi, geleceğin Avrupası'nın temel aktörleri olacak olan gençlere yönelik politikalar geliştirmekle mümkün olabilir. Ortak bir Avrupalılık bilinci kazanmış, sosyo-ekonomik, kültürel ve politik tüm sorunlarını zmş bir Avrupa'nın da dünyada bugün olduğundan çok daha büyük bir g ve kaynaşma projesi olarak yer alması mümkün olacaktır.

Bu bağlamda Avrupa için gençlik politikaları geleceği inşa etmenin bir anahtarı olarak görülmektedir ve bugün AB, geleceğini inşa etmek için gençliğe yatırım yapmaktadır. Zira bütünleşik ve geçmişi husumetlerle dolu bir topluluk olan AB için gençliğin anlamı diğer toplumlarda olduğundan çok daha büyüktür. Bu nedenle Avrupa için gençlik farklı bir anlama gelmektedir.

AVRUPA İÇİN GENçLİğİN ANLAMAMI

Tarihsel açıdan toplumların geleceği olarak kabul edilen gençlik, üstlendiği rol bakımından bütün toplumlarda ve her dönemde önemini ve gündemdeki yerini korumuştur (Yaman, 2013: 36). Başka bir deyişle gençlik hangi toplum için söz edilirse edilsin, her zaman bir *değer* olarak kabul görmüş (Grgn Baran, 2013: 8) ya da *değerler* zerinden algılanmış, anlaşılmış ve de üretilmiştir.

Birey, toplum ve devlet açısından tüm ekonomik, politik, kültürel ve sosyal sermayeyi devralacak olan gençlik; geçmişin mirasının devredileceği, geleceğin teminatı olarak yeri doldurulamaz olan ve telafisi mümkün olmayan bir dönem olarak algılanmıştır ve algılanmaktadır. Bu yönüyle toplumdan topluma değişen bir yaşlılık algısından söz edilebilirse de gençliğin, "dönemler üstü bir sosyo-tarihsel kategoriye temsil ettiğini" ifade etmek mümkündür. Her ne kadar ; "geleneksel dönemde yaşlılığın, modern dönemde ise yetişkinliğin üstün bir kategori" olarak algılandığını söylemek mümkünse de, günümüzde; yetişkinlik ve "yaşlılığın bile anlamını" gençlikle bulduğunu söylemek mümkündür (Deschavanne-Tavoillot, 2004: 223-224'den akt.,Yaman, 2013: 36).

Aslına bakıldığında gençliğin, insanın yaş almasına bağlı olarak hemen her bireyin uğradığı bir yaşam dönemi olduğu açıktır. Bu yönüyle gençlik dönemine ya da gençlere *zel* bir anlam ve değer yüklemenin de çok gerekli olmadığını söylemek mümkündür. Fakat gençlik dönemini çocukluk, yetişkinlik ve yaşlılık gibi insanın diğer yaşam dönemlerinden ayıran bir takım özellikler gençliği hem daha önemli hem de daha değerli hale getirmektedir.

Gençliği diğer yaş dönemlerinden ayıran temel faktör *şekillendirilebilme/şekillendirebilme* zelliğidir. Gençlik dönemi, hem gencin kendisi hem de toplum ya da devlet için bugünün ve geleceğin şekillendirildiği bir yaşam dönemidir. Zira gençler, başta işsizlik ve istihdam sorunları, eğitim sorunları, bağımlılık oranları gibi sosyo-ekonomik göstergeler ve bunlara bağlı olarak gelişen barınma sorunları, madde bağımlılığı, ailesizlik, yalnız yaşama, suça sürüklenme gibi sosyal sorunların odağında yer alan temel aktörler olarak görülmektedir. Daha doğru bir deyişle gençler, tüm bu değişkenlerden doğrudan ya da dolaylı olarak en çok etkilenen bireylerdir.

Bununla beraber gençlerin yaşadığı tüm bu sorunların devletin ya da sosyal sistemin geleceğine bakan bir yönü de vardır. Zira doğum oranlarının düşmesi ve yaşam sresinin uzamasına paralel olarak artan özellikle yaşlı *bağımlılık oranları*, devletlerin ekonomik ve sosyal politikalar arasındaki dengesinin sürdürülebilirliğini etkileyen önemli bir sosyo-ekonomik sorun haline gelmiştir. İşsizlik ve istihdam sorunları da eklendiğinde, refah devletinde; ekonomik açıdan bağımlı nüfus olarak kabul edilen ocuk ve yaşlılara genel btceden ayrılan pay giderek artmaya başlamıştır. Oysa gençlik politikaları istenilen düzeyde sonuç verirse ihtiyaç duyulan nitelikli işgücünün yetişmesi ve istihdam sorunlarının giderilmesiyle, işsizlik ödenekleri azalırken, devletin elde etmiş olduğu vergi miktarı da artacaktır. Aynı şekilde azalan işsizlik ve ekonomik sorunlara bağlı olarak daha az sosyal sorunun ortaya çıkması bu alana aktarılan kaynağında sınırlı hale gelmesini sağlayacağından, gençlikle ilgili politikalar sistemin bütününü etkileme potansiyeli taşımaktadır.

Tüm bunlara ilave olarak AB için, sosyo-ekonomik, kültürel ve politik sorunların üstesinden gelerek bütünleşmeyi başarmış bir Avrupa'yı inşa etmek için de gençlik politikalarına ihtiyaç vardır. Ancak pek çok alanda birleşme ve bütünleşme çabası gösteren AB'nin, gençlik politikalarını uygulamada göstermiş olduğu başarıyı gençlik döneminin sınırlarını çizme konusunda gösterebildiğini söylemek kolay değildir. Gençlik politikalarının çerçevesini çizmek, eğitim, işsizlik ödenekleri ve evlilik yaşı gibi konularda belirleyici olması bakımından *yaş*, gençlik döneminin belirlenmesinde temel belirleyici olarak kabul edilmektedir. Ancak

takvim yaşı esasına dayalı olarak yapılan gençlik sınıflamalarının AB ülkeleri içinde bile birbirinden oldukça farklılaştığı görülmektedir.

Birleşmiş Milletler (BM) ve Uluslar arası Çalışma Örgütü (ILO) tarafından, 15-24 yaş grubunda bulunan kişiler genç olarak tanımlanırken (Erdayı, 2009: 136), AB üyesi ülkelerde gençlik dönemi ile ilgili yaş kriterleri birbirinden oldukça farklılaşmaktadır. Bu ülkelere bakıldığında (Institut Für Sozialarbeit Und Sozialpädagogik'den akt., Sarıçayır, 2009: 3-4):

"Gençlik..., Avusturya'da 11-25 yaş arası, Estonya'da 7-26 yaş arası, Almanya'da 14-27 yaş arası, Yunanistan'da minimum yaş belirtilmezken üst sınır olarak 30 yaş belirtilmekte, Romanya'da 15-35 yaş arası, İspanya'da 15-30 yaş arası, Norveç'te üst sınır 26 yaş, Hollanda'da üst sınır 23 yaş olarak belirtilmekte, İrlanda'da 10-25 yaş arası olarak tanımlanmaktadır. İspanya, Yunanistan, Romanya ve İtalya'ya baktığımızda yaş aralıklarının 29 ile 36 yıla uzanan " bir dönemde değerlendirildiği görülmektedir.

Toplumlara göre gençlik dönemi sınıflamalarının farklılaşabilmesi anlaşılabilir bir durum olmakla birlikte; birbirine oldukça benzer sosyo-ekonomik ve kültürel yapıya sahip ve aynı politik süreç içinde yer alan ülkelerde, gençlik döneminin değerlendirilmesinde farklı yaş gruplarının kabul edilmesi, AB'nin gelecekle ilgili kaygılarının hiç de yersiz olmadığı bir göstergesi olarak da değerlendirilebilir. Bunun anlamı, politikaları aynı merkezden belirlenen ülkelerde bile bu politika ve hizmetlerden yararlanabilmek için aranan yaş kriteri değişebilmektedir. Aynı birliğin üyesi olarak Hollanda'da gençliğin üst sınırı olarak kabul edilen 23 yaşından sonra bir genç belirli hizmetlerden mahrum kalırken, Yunanistan'da 30 yaşında genç kabul edilen başka bir birey aynı hizmetten yararlanabilmektedir. Gerçi AB'nin merkezi olarak sunduğu program ve projelerden yararlanmak için belirlenen yaş kriteri birliğin bütününe kapsayıcı niteliktedir ancak yine de ulusal düzeyde bir takım çocukluk, gençlik ve işsizlik ödeneği gibi haklardan yararlanmada ülkeler arası farklar oluşabilmektedir.

Gençliğin sadece yaş temelli bir yaklaşımla açıklanması mümkün olmamakla birlikte; gençlik döneminin belirlenmesinde en önemli belirleyici olarak yaş kabul edilmektedir. Zira yaş, özellikle çocuk yardımları, zorunlu eğitim, oy kullanma yaşı gibi kriterler açısından önemlidir. Ancak gençlik dönemini tanımlamak için sadece yaş yeterli bir kriter değildir (Sarıçayır, 2009: 3). Ancak gençlik ve eğitim politikalarından yararlanma hususunda bir takım öncelikler ve kriterler dikkate alınsa da, gençlik programlarından yararlanmada aranan ön şartın yaş olması nedeniyle, amacı doğrultusunda bu çalışmada gençlikle ilgili kapsamlı bir tanımlama yapma gereği duyulmamıştır. Gençlik olarak AB politikalarından yararlanma kriteri dikkate alınmıştır. Ayrıca demografik yapıda meydana gelen değişim bağlamında Avrupa açısından gençliğin niceliksel anlamı en az niteliksel anlamı kadar önem taşımaktadır.

Avrupa'da Genç Nüfus

1 Temmuz 2012 itibariyle 7.1 milyona ulaşan dünya nüfusunun yaklaşık % 60'ı Asya'da (4.25 milyon) yaşarken, % 15.2'si (1.07 milyon) Afrika kıtasında yaşamaktadır. Avrupa kıtasında yaşayan 740 milyon kişinin (%10.5) 504 milyonu (%7) Avrupa Birliği (AB-27) ülkelerinde yaşamaktadır (European Union, 2013: 14). 2014 yılı itibariyle ise 507.416. 607 (Eurostat, 2014a) olan Avrupa Birliği nüfusunun artmaya devam etmesine rağmen, "savaş sonrası *baby boom* dönemi kuşağının emeklilik çağına gelmesiyle birlikte" giderek yaşlandığı görülmektedir. Ayrıca bugün Avrupa'da insanlar daha uzun yaşamakta ve doğuşta beklenen yaşam süresi artarken, doğurganlık oranları da hızla düşmektedir (European Union, 2013: 13).

Tablo 1: Avrupa Birliği Nüfusunda Yaş Gruplarının Yıllara Göre Oransal Değişimi

Yıl	0-14 Yaş (%)	15-24 Yaş(%)	25-49 Yaş(%)	50-64 Yaş(%)	65-79 Yaş(%)	80+ Yaş(%)
2002	16,8	13	36,6	17,5	12,4	3,6
2003	16,6	12,9	36,5	17,7	12,5	3,8
2004	16,4	12,8	36,5	17,9	12,5	3,9
2005	16,2	12,7	36,5	18	12,6	4
2006	16	12,6	36,4	18,2	12,7	4,1
2007	15,8	12,5	36,3	18,4	12,7	4,3
2008	15,7	12,4	36,1	18,7	12,7	4,4
2009	15,7	12,2	35,9	18,9	12,7	4,5
2010	15,7	12	35,7	19,1	12,8	4,7
2011	15,6	11,9	35,5	19,4	12,8	4,8
2012	15,6	11,7	35,2	19,6	12,9	4,9
2013	15,6	11,5	35	19,7	13,1	5,1

Kaynak: Eurostat, (2014c)

Avrupa Birliği'nin nüfusunda meydana gelen bu dönüşüm yıllar içinde yaş gruplarında meydana gelen değişimle açıkça görülmektedir. Başka bir deyişle yıllara göre yaş grupları oranında meydana gelen

değişim, birliğin hızla yaşlandığını göstermektedir. Bu anlamda 2002 yılında % 16,8 olan çocuk nüfusun (0-14 yaş) oranı 2013'e gelindiğinde % 15,6'ya; % 13 olan genç nüfusun (15-24 yaş) oranı da % 11,5'e gerilemiştir. Aynı dönemde %12,4 olan 65-79 yaş grubunun oranı % 13,1'e yükselirken, 80 yaş ve üzeri nüfus % 3,6'dan % 5,1'e yükselmiştir. Bunun anlamı, genel nüfus içinde çocuk ve genç nüfusun payı azalırken; ileri yaş grubundakilerin ve yaşlıların oranı artmaktadır.

Tablo 2: Avrupa Birliği Ortanca Yaş

Ülke/Yıllar	2000	2005	2010	2011	2012	2013
Avrupa Birliği (28 Ülke)	---	39,5	41,0	41,3	41,6	41,9
Avrupa Birliği (27 Ülke)	38,0	39,5	41,0	41,3	41,6	41,9

Kaynak: (Eurostat, 2014d) <http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/setupDownloads.do>, erişim: 25.11.2014

Avrupa nüfusunun yaşlandığının bir diğer göstergesi ise yükselen *ortanca yaş*tır. AB (28)'nin 2005 yılında 39,5 olan ortanca yaşı, 2013 yılına gelindiğinde 41,9'a yükselmiştir. Ortanca yaşın yüksek olmasının sebepleri düşük doğum oranlarına bağlı olarak azalan çocuk ve genç nüfus ile artan uzun yaşam sürelerine bağlı olarak yaşlı nüfusta meydana gelen artıştır. Bu yönüyle bakıldığında Avrupa Birliği ülkelerinde genç nüfus hem oransal hem de sayısal olarak azalmaktadır.

AB'de 2005 yılında yaklaşık 97 milyon olan 15-29 yaş grubunda yer alan genç nüfus, 2013 yılında 90 milyona gerilemiştir. Benzer şekilde çocuk nüfus da 80.049 milyondan 79.157 milyona gerilemiştir. Aynı dönemde Türkiye'de ise genç nüfusta yaklaşık olarak 800 bin (19.668 binden 18.862'ye) kişilik bir azalma yaşandığı görülmektedir (Eurostat, 2014c; Eurostat, 2014d; Eurostat, 2014e).

Tablo 3: Avrupa Birliğinde Genç Nüfus (15-29 yaş)

Ülke/Yıllar	2005	2010	2011	2012	2013
Avrupa Birliği (28 Ülke)	96.961.911	94.010.882	92.828.414	91.805.927	90.810.118
Avrupa Birliği (27 Ülke)	96.121.214	93.201.718	92.031.117	91.017.022	90.029.659
Türkiye	19.668.848	19.023.597	18.983.016	18.848.407	18.862.319

Kaynak: (Eurostat, 2014e), <http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do>, erişim: 25.11.2014

Tablo 4: 15-29 yaş Grubunun Genel Nüfus İçindeki Oranı

Ülke/Yıllar	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Avrupa Birliği (28 Ülke)	19,1	18,9	18,7	18,4	18,1	17,9
Avrupa Birliği (27 Ülke)	19,1	18,9	18,7	18,4	18,1	17,9

Kaynak: (Eurostat, 2014e), <http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do>, erişim: 25.11.2014

Gençlerin, bir yandan genel nüfus içindeki oranları giderek azalırken diğer yandan da iş piyasası içinde yer alabilme imkanları azalmaktadır. Başka bir deyişle AB'de genç nüfus azalmasına rağmen genç işsizliği artmaktadır.

Bu bağlamda nüfusun yaşlanması yanında artan işsizlik oranları da gençlere yönelik kapsamlı bir strateji ve politika geliştirmeyi kaçınılmaz hale getirmektedir. Zira bugün Avrupa'da, işsizlik oranları içinde en büyük payı düşük eğitim seviyesinde olanlar ve gençler oluşturmaktadır (European Union, 2013: 146). Gençlerin yaşadığı işsizlik sorununun yakın gelecekte büyük oranda çözüleceğine dair beklentiler olmakla birlikte, sosyal sonuçları itibarıyla çok boyutlu bir sorun olarak görülen genç işsizliğini çözmeye yönelik politikaların sadece ekonomik büyüme ile çözülebilecek bir konu olmadığı bilinmektedir. Zira istihdamsız büyümenin genç işsizliğini çözmeye bir katkısının bulunmadığı açıktır (Erdayı, 2009: 135). Bununla beraber 2008 yılından beri giderek azalan 20-64 yaş grubu istihdam oranlarının 2020 yılında iyileşmesi ve bu yaş grubunun % 75'nin istihdam edilmesi hedeflenmektedir (Eurostat, 2014b). Aynı durumun genç işsizliği için de geçerli olup olmayacağı ise net değildir. Bu nedenle gelecekte daha büyük sosyo-ekonomik ve politik sorunlarla karşı karşıya kalmak istemeyen Avrupa, gençlere dair kapsamlı bir politika üretmenin zorunlu olduğunun farkındadır.

Bu anlamda Avrupa Birliği'nin değişen demografik yapısı dikkate alınarak, birlik içindeki birçok kurum tarafından nüfusun değişen yapısı bağlamında özellikle genç nüfusun öneminden hareketle uzun dönemli ve kapsamlı planlar yapılarak yeni politikalar geliştirilmiştir (Akman, Argun ve Akçay, 2011: 44).

AVRUPA GENÇLİK VE EĞİTİM POLİTİKASI

Avrupa'da gençlik politikaları *Avrupa Konseyi* ve *Avrupa Komisyonu* tarafından yürütülmekte ve yönlendirilmektedir. Üye ağının da geniş olması nedeniyle Avrupa Konseyi, Avrupa Komisyonu'na göre çok daha geniş bir alana hizmet verirken, Avrupa Birliği ülkelerine yönelik gençlik politikalarının yürütülmesinde Avrupa Komisyonu daha önceliklidir (Yentürk ve diğ.'nden akt., Şentuna, 2009: 29-30).

Bununla beraber Avrupa Konseyi yarım yüzyıla yakın bir süredir Avrupa gençlik politikalarının ve gençlik çalışmalarının dinamosu olmuş ve gençlik alanında önemli açılımlar geliştirmiştir (Council of Europe, 2014a). Gençler başta olmak üzere toplumun tüm gruplarını ilgilendiren sosyokültürel ve politik konuları da kapsayacak şekilde gençlerin yaşam koşullarının iyileştirilmesini ve katılımlarını sağlamayı amaçlayan gençlik politikaları (European Youth Forum'dan akt., Sarıçayır, 2009: 5) başlangıçta "mesleki eğitim ve istihdam" gibi sınırlı alanları kapsarken; 1990'lardan sonra *uluslararası kuruluşları* da içine alacak şekilde kapsamlı politikalara dönüşmüştür (Akman, Argun ve Akçay, 2011: 44).

Bu kapsamda 27-29 Nisan 1998 yılında Bükreş'te gerçekleştirilen "Avrupa Gençlikten Sorumlu Bakanlar 5. Konferansı" sonuç bildirgesinde Avrupa'da gençlik politikalarının temel aktörü olan "Avrupa Konseyi'nin değişen sosyal ve jeopolitik şartlara göre" gençlik politikası'nın amaçları ve hedefleri açıklanmıştır (Council of Europe, 1998: 2). Buna göre Avrupa Gençlik politikası temelde gençlerin, (Council of Europe, 1998: 2):

"birlikte yaşam için teşvik edilmeleri, çoğulculuğun ve demokratik katılımın desteklenmesi, toplumsal hayata daha yoğun katılımın sağlanması, istihdam edilebilirlik ve çalışma yaşamı hakkında entegrasyonlarının sağlanması, kuşaklar arası dayanışmanın ve birlikte yaşamın alternatif yollarının bulunması, aktif ve sorumlu vatandaşlar olarak gençlerin katkılarından tam olarak yararlanmayı amaçlamaktadır. Bu amaçla Konsey, gençlik çalışması alanında yeni dernek ve ağların kurulmasını teşvik etmek ve desteklemek gibi görevler de üstlenmiştir" (Council of Europe, 1998: 2).

Benzer şekilde Avrupa gençlik politikalarında bir dönüm noktası olarak değerlendirilebilecek "*Beyaz Kitap*"ın yayınlanmasıyla, gençlik politikaları açısından birlik üyesi ülkeler düzeyinde önemli bir dönüşüm yaşanmıştır. Bu bağlamda Avrupa gençlik politikaları için bir çerçeve metin olan "*Beyaz Kitap*"ın anlaşılması, gençlik politikalarının anlaşılması açısından önemlidir.

Beyaz Kitap: Avrupa Gençliği İçin Yeni Bir Güç (White Paper on Youth: "A New Impetus for European Youth")

Beyaz Kitap (White Paper on Youth), 2001 yılı Kasım ayında *Avrupa Komisyonu* tarafından hazırlanan ve gençlik alanında çalışanların ve gençlerin karar verme süreçlerine daha fazla katılımı ve bu alanda çalışan çeşitli aktörler arasındaki işbirliğinin artırılması amacıyla hazırlanmış olan bir çerçeve metnidir (Naumoski, 2011: 12) ve "Avrupa Komisyonu'nun ilk kez Avrupa Birliği gençlik politikası için uygun bir strateji geliştirmesi açısından oldukça önemlidir" (Akman, Argun ve Akçay, 2011, s. 46). Zira Avrupa Komisyonu; "gençlik alanında çalışan ulusal yetkililer, dernek temsilcileri, araştırmacılar ve gençlerle" yapmış oldukları görüşmeler sonucunda, gençlik alanına dair beş ana tema belirlemiştir. Beyaz kitabın çerçevesini oluşturan bu beş tema; "*katılım (participation), eğitim (education), istihdam (employment), refah (welfare) ve Avrupa değerleri (European values)*"dir (Naumoski, 2011: 12).

Belirlenen bu değerler çerçevesinde tüm üye ülkelerin uyum içinde politikalar üretebilmesi ve uygulayabilmesi için de "Mart 2000'de Lizbon'da kabul edilen *Açık Koordinasyon Metodu (Open Method of Coordination-OMC)*" uygulanmaktadır. "Yeni Avrupa Yönetişim Mimarisi" (new European governance architecture)'nin bir ürünü olarak ifade edilen bu modernizasyon modeli; "*açıklık, katılım, hesap verebilirlik, etkililik ve tutarlılık*" gibi beş temel ilke üzerine kuruludur (Naumoski, 2011: 18). Bu ilkeler doğrultusunda, bu çerçeve metnin tüm üye ülkelerde uygulanabilmesi güvence altına alınmıştır. Daha önce sınırlı bir çerçevede uygulanan gençlik politikalarına daha kapsamlı bir yaklaşım getiren Beyaz Kitap'la birlikte Avrupa Birliği'nde gençlikle ilgili politikalar çok kapsamlı hale gelmiştir. Zira Avrupa Birliğinde çok boyutlu bir gençlik politikasına ihtiyaç duyulmaktadır.

Avrupa Birliği'nde çok boyutlu bir gençlik politikasına duyulan ihtiyacın gerekçesi olarak "demografik ve sosyal eğilimlerde meydana gelen değişiklikler, gençlerin değişen çağa ayak uydurma(sı)nın bir gereği olan eğitim, istihdam, işgücü piyasasındaki eşitsizlikler ve genç işsizliği, eşitsizlik ve birçok konuda yaşanan ayrımcılıklar ve küreselleşme (Akman, Argun ve Akçay, 2011: 44-45) gösterilmektedir.

Bu kapsamda söz konusu başlıklar çerçevesinde ihtiyaç duyulan gençlik politikası için AB; eğitim ve gençlik politikaları açısından birlik düzeyinde "*Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları*" adı altında 3 temel program oluşturmuştur. Bunlar; *Leonardo da Vinci (Mesleki Eğitim), Socrates (Genel Eğitim) ve Youth (Gençlik)* programlarıdır (Duman, 2001; Özaşık, 2007: 17). 1995-1999 yıllarında ilk aşaması, 2000-2006 yıllarında ikinci aşaması ve son olarak da 2007-2013 yılları arasında üçüncü aşaması tamamlanan ve sonuncusu 2014-2020 yılları arasında uygulanacak olan bu üç program, farklı alanlarda uygulanıyor olmasına rağmen ortak araç ve amaçlara sahip programlar olarak değerlendirilmelidir (Özaşık, 2007: 17).

Her bir programın kapsamı ve hedef kitlesi farklı olmakla birlikte özellikle eğitim alanında sunulan hizmetler noktasında gençlerin bu programlardan faydalanması mümkündür. Bu yönüyle programların tamamı bir gençlik politikasının ürünü olarak değerlendirilebilir. Programların amaçlarına bakıldığında da söz konusu amaçların daha kapsayıcı hedeflere ulaşma gayesi taşıdığı ve özellikle de gençliği merkeze aldığı görülmektedir.

Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programlarının ortak amaçları (Özaşık, 2007: 18):

...farklı kültür, dil ve anlayışlar arasında karşılıklı etkileşimi geliştirerek dil, din, ırk ve cinsiyet ayrımı yapmadan bir Avrupa bilinci benimsetmek ve bu doğrultuda gençlerin, ortak kültür ve eğitim ile donatılmış bir Avrupalı kimliği ile yetiştirilmelerini sağlamak; eğitimde işbirliğini geliştirerek eğitim ve öğretim alanında da bir Avrupa Birliği yaratmak ve ülkelerarası başarılı uygulamaları ve deneyimleri paylaşarak ortak hedeflere ulaşmak; eğitimde fırsat eşitliği sağlayarak yaşam boyu eğitimi sürdürmektir.

Ortak amaçlar doğrultusunda bütünlüklü bir yaklaşımla hazırlanmış olan bu programlara Avrupa'da yaşamış ve ortak kültür, sanat ve bilim mirasının bir parçası olarak görülen bilim, sanat ve meslek insanlarının isimleri verilmiştir. Böylelikle tüm programların ortak amacı olan gençlere Avrupalılık bilinci kazandırılması, ortak geçmiş-ortak gelecek anlayışıyla, ortak tarih bilinci ve ortak değerler üzerine inşa edilen programlarla mümkün hale gelebilecektir. Bu anlamda Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programlarından ilki Leonardo da Vinci programıdır.

Leonardo da Vinci (Mesleki Eğitim) Programı

Her yaş grubundan ve meslekten insanın yapmış oldukları işleri en iyi yapmalarını sağlamak üzere geliştirilmiş olan proje ve programlardır. Hayatın tamamına yayılmış olarak bir ömür boyu sürebilen mesleki eğitim programı olarak tanımlanabilecek Leonardo da Vinci programı bu yönüyle sadece bir okul programı olarak değerlendirilmemelidir (Benli, 2005: 13). Bu anlamda Leonardo Da Vinci Programı, "Bilgi Avrupa'sının kurulmasına" katkıda bulunmak ve AB ülkelerinin "hayat boyu öğrenme politikalarını" desteklemek suretiyle Avrupa'ya özgü bir mesleki eğitim politikasını hayata geçirmeyi amaçlamaktadır (Aşar, 2006: 139). Daha net bir ifadeyle söylenecek olursa Avrupa Birliği'ne üye ya da üyelik sürecindeki ülkelerin eğitim politikalarını ülkeler arası işbirliğini de kullanarak desteklemeyi ve geliştirmeyi amaçlayan bir mesleki eğitim programı olan Leonardo Da Vinci programının nihai hedefi "Avrupa boyutunun yükselmesini" sağlamaktır (Benli, 2005: 14).

Program sayesinde pek çok genç farklı Avrupa ülkelerinde mesleki bilgi ve becerilerini geliştirmek için staj yapma imkânı bulabilmektedir. *Değişim programı* ve *Hareketlilik programı* olarak ikiye ayrılan bu programlar kapsamında "her yıl binlerce çırak, meslek lisesi öğrencisi, öğretmen, usta, ustabaşı ve bu alanlardaki çalışanlar ve işverenleri Avrupa ülkelerine seyahat gerçekleştirebilmektedir". Bu projeler değişim programlarında 2 ila 6 hafta, hareketlilik programlarında 3 ila 52 haftaya kadar sürebilmekte ve sonucunda sertifika sahibi olunabilmektedir (Benli, 2005: 14-15).

Socrates (Genel Eğitim) Programları

Socrates, gençlere hoşgörü, demokrasi ve ortak bir kimlik kazandırmak için geliştirilmiş bir eğitim programıdır (Gencer, 2009: 44). Anaokulundan üniversite sonrası eğitime kadar eğitimin her kademesinden çocukları ve gençleri kapsayan bir eğitim programıdır. Socrates'in pek çok alt programı vardır. Bunlar; "okul eğitimi, yüksek öğrenim yetişkin eğitimi ve yaşam boyu eğitim programı, dil eğitimi, uzaktan ve açık eğitim" gibi programlardır. Ancak Socrates programları içinde en önemlileri *Comenius*, *Erasmus ve Grundtvig* programlarıdır (Uzun, 2005: 18).

Socrates'in en önemli programlarından bir tanesi, anaokulundan itibaren bütün okul eğitimini içine alan *Comenius Programı'dır*. Comenius'un 6 programı vardır. Bunlardan en önemlileri ülke merkezli programlardan *Okul Ortaklıkları*, *Dil Projeleri ve Dil Asistanlığı'dır*. Bir diğer Socrates programı olan Erasmus'da üniversitelerin ön lisans sınıfından (birinci sınıf hariç) doktora öğrencilerine kadar her öğrencinin yararlanabileceği öğrenci değişimi programıdır. "*Erasmus*, 3 ila 12 ay arasında bir Avrupa üniversitesinde eğitim görme programıdır". Öğrencilerin "doğrudan üniversitelerin Erasmus koordinatörlüklerine başvurularıyla" herhangi bir harç ödemesine gerek kalmadan, gittiği üniversitede aldığı derslerinin de ülkesinde sayıldığı bir programdır. Bu programdan "üniversitede görev yapan öğretim üyeleri de bir hafta ile altı ay arasında misafir öğretim üyesi olarak" yararlanabilmektedir (Uzun, 2005: 19-22).

Bugün "Avrupa'da 19 milyondan fazla öğrenci ve 1,5 milyondan fazla personelin yer aldığı yaklaşık 4.000 yükseköğrenim kurumu bulunmaktadır. Dünyadaki en iyi 100 üniversite arasında çoğunlukla yer alan" (European Youth Portal, 2014) bu üniversitelerin öğrenci ve eğitimcileri Erasmus programlarından yararlanmaktadır. Bu bağlamda "üniversitelerin değişim programları dünya gençliğinin farklı kültürleri tanımalarını ve yeni ilişki ağları oluşturmalarını" sağladığından (Görgün Baran, 2013: 23) ortak bir Avrupa kültürünün inşa edilmesinde oldukça önemli bir rol üstlenmektedir.

Socrates'in üçüncü önemli programı da *Grundtvig* programıdır. Yetişkin eğitimi olarak ifade edilen Grundtvig, çeşitli meslek gruplarından 25 yaş üstü yetişkinlere dört hafta süreyle verilen hizmet içi eğitim kurslarını kapsamaktadır. Bu programlara ek olarak da açık ve uzaktan eğitim programı olan *Minerva Programı* ve dil eğitimi alanında çalışanların yararlanabildiği *Lingua Programı* vardır (Uzun, 2005: 23-24).

Gençlik (Youth) Programları

Avrupa Birliği'nde gençlik politikalarının oldukça uzun bir gelişim serüveni vardır. Gençlik politikalarının günümüzdeki haliyle kapsamlı ve yaygın olarak hayata geçirilebilmesinde düzenlenen konferansların payı oldukça önemlidir. Nitekim bugünkü haliyle Avrupa gençlik politikasının temelleri "Gençlerin Yerel ve Bölgesel Yaşama Katılımına İlişkin yeniden düzenlenmiş Avrupa Şartı" belgesiyle 1988 yılında Lozan'da ve 1991 yılında Llangollen'de Avrupa Yerel ve Bölgesel Yönetimleri Daimi Konferansında" 1. ve 2. gençlik politikaları konferanslarıyla atılmıştır. 2002 yılında "Krakow Deklarasyonu" ile birlikte gençlerin, bölgesel, yerel yönetime ve demokratik süreçlere aktif katılımının kabul edilmesiyle politikalarının gelişimine ivme kazandırılmıştır (Council of Europe, 2003: 5).

Bu gelişmeler paralelinde uygulanan politikalar kapsamında Avrupa Konseyi ve Avrupa Parlamento'sunun kararları sonucu gençlik programları, kapsadığı dönemler itibariyle uygulamaya konulmuştur.

"15 Kasım 2006 tarihinde 1719/2006/EC sayılı alınan kararla Avrupa Parlamentosu ve Avrupa Konseyi gençlerin yaygın eğitim faaliyetlerini yasal çerçevede desteklemek amacıyla 2007-2013 yıllarını kapsayan Gençlik Programını uygulamaya almıştır". Gençlik Programı, "daha önceki programlar olan "Avrupa İçin Gençlik" (1989-1999), Avrupa Gönüllü Hizmeti ve Gençlik Programı (2000-2006) tecrübeleri üzerine inşa edilmiş bir programdır" (Ulusal Ajans, 2013: 4).

Program, Avrupalı gençlerin "aktif vatandaşlar olarak Avrupa Birliğinin geleceğinde rol almalarını" sağlamayı amaçlamaktadır. Bu kapsamda program, yaygın eğitimi ve sosyo-kültürel geçmişlerine bakmaksızın bütün gençlerin *istihdam edilebilirliklerinin artırılmasını ve dahil edilmelerini* teşvik etmektedir (Ulusal Ajans, 2013: 3). Bu yönüyle gençlik programları "gençlik çalışanları, gençlik kuruluşları, gençlik liderleri ve sivil toplum kuruluşları"ndan oluşmaktadır (Altay, 2005: 25) ve gençlik politikalarının toplumun dezavantajlı kesimlerini de kapsayacak şekilde farklı ve benzer ihtiyaçların karşılanması amacıyla eşitlik ve denklik kavramları temelinde hazırlanmaktadır (Sarıçayır, 2009: 5).

Gençlik programlarından öncelikle örgün öğretimin dışında kalan 15-25 yaş grubunda yer alan gençler yararlanmaktadır. Öncelik bu gençlerde olmakla birlikte bu yaş grubunda eğitimin her kademesinden gençlerin de programdan yararlanma imkânı vardır. Program gençlerin girişimciliğini artırmak, Avrupalılık bilinci oluşturmak, ırkçılık, ayrımcılık ve yabancı düşmanlığıyla mücadele etmenin yanında, kırsal-kentsel kalkınma ve çevre sorunları gibi konularda da bilinç oluşturmayı amaçlamaktadır (Altay, 2005: 25-26). Bu anlamda gençlik programı, ergenlik ve yetişkinlik arasındaki gençlerin ihtiyaçlarına Avrupa düzeyinde cevap vermeyi amaçlamaktadır. Program, toplumda gençlerin aktif katılımını teşvik etmenin yanı sıra yeterliklerin kazanılmasına da önemli bir katkı sağlamaktadır (Ulusal Ajans, 2013: 4).

Gençlik Programının Yapısı ve Hedefleri

Gençlik programı beş alt başlıktan oluşmaktadır (Ulusal Ajans, 2013: 12-13):

- 1- Avrupa İçin Gençlik (gençlik girişimleri, gençlik değişimleri, gençlik demokrasi projeleri)
- 2- Avrupa Gönüllü Hizmeti
- 3- Dünya Gençliği
- 4- Gençlik Destek Sistemleri
- 5- Gençlik alanında Avrupa İş Birliği İçin Destek

Gençlik Programının yasal dayanağında belirtilen genel hedefler ise şunlardır (Ulusal Ajans, 2013: 5):

Gençlerin genel olarak aktif vatandaşlıklarını ve özel olarak Avrupa vatandaşlıklarını teşvik etmek
Özellikle Avrupa Birliği'nde sosyal uyumu güçlendirmek amacıyla gençler arasında dayanışmayı geliştirmek ve hoşgörüyü teşvik etmek
Farklı ülkelerdeki gençler arasında karşılıklı anlayışı güçlendirmek
Gençlik faaliyetlerine yönelik destek sistemlerinin kalitesinin ve gençlik alanındaki sivil toplum kuruluşlarının kapasitelerinin geliştirilmesine katkıda bulunmak
Gençlik alanında Avrupa işbirliğini teşvik etmek.

Bu hedefleri gerçekleştirmek için programın daimi ve yıllık öncelikleri vardır. Daimi öncelikleri arasında en başta, "*Avrupa vatandaşlığı, gençlerin katılımı, kültürel çeşitlilik, imkanları kısıtlı gençlerin dahil edilmesi*" gibi başlıklar yer almaktadır (Ulusal Ajans, 2013: 5-6).

Program, öncelikle gençlerin "Avrupa vatandaşları oldukları bilincine kavuşturulmasını" amaçlamakta ve gençlerin "Avrupa'nın geleceğine dair düşünmelerini ve aktif vatandaşlar olarak demokratik hayata katılmalarını" sağlamaya çalışmaktadır. Bunu yaparken de amaç, *çok kültürlü ve çok dilli* bir topluluk içinde yaşadıkları bilincinden hareketle, her tür ayrımcılıkla mücadelede sorumluluk üstlenen gençlerin, kadın erkek eşitliği temelinde düşünmelerini sağlamaktadır (Ulusal Ajans, 2013: 5-10). Ayrıca gençlik programı bilgi, yenilik, yüksek düzeyde eğitim ve beceriler, adapte olabilirlik ve yaratıcılık, dahil edici işgücü piyasasına ve toplumda aktif katılıma dayalı bir ekonomi yaratmak için gençleri AB gündeminin merkezine koyan AB 2020 Stratejisinin bir öncül girişimi olan "*Gençlik Hamlesi*"nin desteklenmesine katkıda bulunmaktadır (Ulusal Ajans, 2013: 4). Bu kapsamda AB 2020 hedefleri

doğrultusunda 2014-2020 yıllarını kapsayan yeni bir program başlatılmıştır. "11 Aralık 2013 tarihinde Avrupa Konseyi ve Avrupa Parlamentosu'nun almış olduğu 1288/2013 No'lu kararla eğitim, öğretim, gençlik ve spor" alanındaki bütün programlar *Erasmus+ Programı* altında birleştirilmiştir (Official Journal of the European Union, 2013).

Erasmus+ Programı

Erasmus+ Programına, Avrupa'nın 2020 hedeflerine ulaşılmasında önemli bir rol yüklenmektedir. Bu çerçevede program, öncelikle "*genç işsizliği ile mücadele*" etmek ve "*eğitim hayatını yarıda bırakmak zorunda kalan gençlerin*" karşılaştığı sorunları çözmeye odaklanmaktadır. Zira bugün "*gençlerin artan işsizlik düzeyleri ile mücadele etmek Avrupa hükümetlerinin en acil görevlerinden biri haline gelmiştir*" (Erasmus+ Program Rehberi, 2014: 2). Ayrıca bu programla "*gençlerin Avrupa'da demokratik hayata katılımını teşvik etmek*" adına "*gençler arasında sosyal sermayenin geliştirilmesi, gençlerin topluma aktif olarak katılma yeteneklerinin güçlendirilmesi*" hedeflenmektedir. Bu anlamda Erasmus+ Programı, "*hayat boyu öğrenme*" ilkesinden hareketle "*Avrupa'nın beşeri ve sosyal sermayesini etkin bir şekilde kullanmak*" amacıyla geliştirilmiş bir programdır (Erasmus+ Program Rehberi, 2014: 2).

Erasmus+ programı 3 Ana Eylem'den oluşmaktadır. Bunlar; Eylem-1: *Bireylerin Öğrenme Hareketliliği*, Eylem-2: *Yenilik ve İyi Uygulamaların Değişimi İçin İşbirliği*, Eylem-3: *Politika Reformuna Destek* eylemleridir (Erasmus+ Program Rehberi, 2014). Bu kapsamda yeni dönemde *Erasmus+Gençlik* programına gençler ve gençlik çalışanlarının çeşitli projelerle dahil olmaları mümkündür (Ulusal Ajans, 2014a). Program kapsamında gençlik alanı ile ilgili yararlanılabilecek eylemler şunlardır (Erasmus+ Program Rehberi, 2014: 21):

- Gençlere, gençlik çalışanlarına yönelik hareketlilik projeleri (Gençlik değişimleri ve Avrupa Gönüllü Hizmeti)
- Büyük Ölçekli Avrupa Gönüllü Hizmeti etkinlikleri
- Stratejik Ortaklıklar
- Gençlik alanında Kapasite Geliştirme
- Gençlik alanında gençler ve karar alıcılar arasında toplantılar

Erasmus+ Programının gençlik alanındaki özel hedefleri olarak da şunlar gösterilmektedir (Erasmus+ Program Rehberi, 2014: 21):

- Özellikle gençlerin, gençlik çalışmasında faal olanların veya gençlik kuruluşlarının ve gençlik liderlerinin öğrenme hareketliliğine daha fazla fırsat sunmak ve gençlik alanı ile işgücü piyasası arasındaki bağları güçlendirmek suretiyle; imkânları kısıtlı gençler de dâhil olmak üzere, gençlerin temel beceri ve yeterliliklerin seviyesini yükseltmek, Avrupa'da demokratik hayata ve işgücü piyasasına katılımı, aktif vatandaşlığı, kültürlerarası diyalogu, sosyal içermeye ve dayanışmayı teşvik etmek;
- Özellikle gençlik alanındaki kurum/kuruluşlar ve/veya diğer paydaşlar arasında artan işbirliği aracılığıyla, gençlik çalışmalarının kalitesini artırmayı teşvik etmek;
- Özellikle politika alanında daha güçlü işbirliği, Birliğin şeffaflığının daha iyi kullanılması, tanınma araçları ile iyi uygulamaların yaygınlaştırılması suretiyle, yerel, bölgesel ve ulusal seviyedeki politika reformlarını tamamlamak ve bilgi ve kanıt dayalı gençlik politikası geliştirilmesini ve yaygın ve sargin öğrenmenin tanınmasını desteklemek;
- Özellikle Program ve Ortak Ülke paydaşları ile uluslararası kurum/kuruluşlar arasında hareketlilik ve işbirliğini ve Ortak Ülkelerde hedeflenen kapasite gelişimini teşvik ederek; gençlik faaliyetlerinin uluslararası boyutunu ve Birliğin dışsal eylemini tamamlamak üzere gençlere yönelik destek yapıları olarak gençlik çalışanları ve kurum/kuruluşlarının rolünü güçlendirmek.

Gerek gençlik programı ve daha önceki programlar, gerekse Erasmus+ programı olsun AB'nin gençlik ve eğitimle ilgili tüm politika ve programlarında *gönüllülük* kavramı önemli bir yer tutmaktadır. Programların genel amaçlarına bakıldığında ya da hedefler değerlendirildiğinde, tüm süreçlerde gençlerin aktif katılımını sağlamanın merkezi bir anlam taşıdığı görülmektedir. Çok kültürlü ve çok dilli bir toplumsal yapıdan müteşekkil Avrupa Birliği'nde, özellikle eğitim ve gençlik programlarından, gençlerin *Avrupa vatandaşlığı* ve *Avrupalılık bilinci* kazanmalarını sağlamak ve/veya sosyal (b)aşların güçlendirilmesi ve aidiyet duygusunun geliştirilebilmesinde *gönüllülük* kavramı öne çıkmaktadır. Zira bir yönüyle gönüllülük, ortak bir gelecek inşa etmek için insanların içsel dinamiklerini harekete geçirmek anlamına gelmektedir. Bu bağlamda Avrupa eğitim ve gençlik politikalarında *gençlerin gönüllü katılımı* özellikle desteklenmektedir.

Bu çerçevede hazırlanan AB gençlik projeleri

- "...gençleri, Avrupa toplumunun temel özelliklerini yansıtmaya teşvik etmeli, hatta bunun da ötesinde, onları kendi toplumları içinde aktif rol oynamaya cesaretlendirmelidir. Kendini Avrupalı hissetmeleri, gençlerin mevcut ve gelecekteki Avrupa'nın oluşumunda aktif rol oynadıkları gerçeğinin farkına varmalarına bağlıdır. Dolayısıyla Avrupa boyutu taşıyan bir proje sadece Avrupa'yı "keşfetmeyi" değil, aynı zamanda ve daha da önemlisi onu inşa etmeyi hedeflemelidir" (Ulusal Ajans, 2013: 5).

Avrupa'da Gençlerin Gönüllü Katılımı ve Avrupa Gönüllü Hizmeti

Gönüllülük, Avrupa Birliği gençlik politikalarının temelini oluşturmaktadır. Gençlik Programı kapsamındaki *Avrupa Gönüllü Hizmet* (AGH) programı Avrupa Birliği'nin gençlik alanındaki en önemli politikalarının başında gelmektedir (Çakı, 2011: 144). Gençlik programının bir alt başlığı olan *Avrupa Gönüllü Hizmeti* (European Voluntary Service-EVS) ile "birlik içindeki toplumsal uyumun güçlendirilmesi, gençler arasında dayanışma ve hoşgörünün geliştirilmesi" amaçlanmaktadır. Ayrıca "gençler arasında aktif vatandaşlığın ve karşılıklı anlayışın geliştirilmesi" de programın amaçlarındandır (GENCTUR, 2014).

"Finanssal kazancı amaçlamayan, kişinin kendi özgür iradesiyle yapılan, üçüncü bir tarafa yarar sağlayan, kurumsal bir ortamda gerçekleşen çalışma" (PPMI, 2009; 85'dan akt.,Çakı, 2011: 144) olarak tanımlanan gönüllülük, bireysel ve toplumsal hayata olduğu kadar devletin ekonomik bütçesine de önemli bir katkı sağladığından, "görünmeyen güç" (Nelson, T. 2005; 4'den akt.,Çakı, 2011: 146) olarak değerlendirilmektedir. Hem birey, hem toplum hem de devlet açısından *kazan-kazan-kazan* ilişkisinin gerçekleştiği bir faaliyet olarak değerlendirilebilecek gönüllüğün daha iyi anlaşılabilmesi için sınırlarının çizilmesine ihtiyaç duyulmaktadır. Bu anlamda *Avrupa Gençlik Forumu'na* göre bir faaliyet ancak (Avrupa Gençlik Portalı, 2014):

1)Kişinin kendi iradesiyle gerçekleştiriliyor ve genel olarak diğer insanların ve toplumun yararına olan eylemler için zaman ve enerji ayrılmasını gerektiriyorsa, 2)Bedelsizse (bununla birlikte faaliyet ile doğrudan ilgili harcamaların karşılanması söz konusu olabilir), 3)Kar amacı gütmüyor ve esas itibarıyla bir sivil toplum örgütü bünyesinde gerçekleştiriliyor ve dolayısıyla açıkça bir maddi veya mali kazanç elde etmek amacı söz konusu değilse, 4)Para karşılığı çalışmanın yerine geçmiyorsa gönüllülük olarak tanımlanabilir.

Buna göre AGH, 18-30 yaş arasındaki gençlerin, bir sivil toplum örgütü ya da yerel topluluk için, herhangi bir ücret almadan sosyal içerikli projelerde yer almalarını sağlayan bir programdır. Gençler, bu projelerde *kısa süreli* (2-8 hafta) ya da *uzun süreli* (2-12 ay) olarak bir AB ülkesinde gönüllü olarak çalışabilmektedir. Bu kapsamda gençlere *dil eğitimi, barınma, sigorta ve ulaşım hizmetleri ile bir miktar cep harçlığı* Ulusal Ajanslar tarafından sağlanmaktadır (Ulusal Ajans, 2014b).

Gençler "*Gönderen Kuruluş*" ve "*Ev Sahibi Kuruluş*" arasındaki iş birliği ile kültür, spor, gençlik, çocuklar, kültür mirası, sanat, hayvan sağlığı, çevre ve gelişim işbirliği gibi çok çeşitli konularda gönüllü olarak projeler üreterek gönüllü faaliyetlere katılabilmektedir. Gönüllü faaliyetlere katılan gençlere projelerini tanımlayan *Youthpass* adlı bir sertifika da verilmektedir (Avrupa Gençlik Portalı, 2014). Bu bağlamda gençlerin gönüllü programlara olan ilgisini artırmak ve toplumda gönüllülüğün daha fazla yaygınlaşmasını sağlamak için 2011 yılı Avrupa Komisyonu tarafından *Avrupa Gönüllülük Yılı* olarak ilan edilmiştir. Zira Avrupa Komisyonu'na göre gönüllülük, "toplumsal katılımın açık bir ifadesi olarak, birliktelik ve sosyal içerme gibi önemli Avrupa değerlerinin tüm AB vatandaşları tarafından benimsenmesi açısından da önemli bir araç" olarak değerlendirilmektedir (İktisadi Kalkınma Vakfı, 2011).

AB Gönüllülük Yılı kapsamında, Avrupa Komisyonu'nun belirlemiş olduğu hedefler şunlardır (İktisadi Kalkınma Vakfı, 2011):

AB çapında gönüllülüğü teşvik edici ve kolaylaştırıcı bir ortamın yaratılması;
Gönüllü kurumların güçlendirilmesi ve gönüllülüğün kalitesinin artırılması;
Gönüllü faaliyetlerin ödüllendirilmesi ve iyi örneklerin AB çapında tanıtılması;
Gönüllülüğün önemi ve değeri konusunda bilinç düzeyinin artırılması.

Bu kapsamda Avrupa Birliği'nde özellikle gençlerin gönüllü faaliyetlere katılımı özendirilmektedir. Uygulanan program ve teşviklerin oldukça işe yaradığını söylemek mümkündür. Zira Avrupa'da gençlerin gönüllü katılımının oldukça yüksek oranda olduğu görülmektedir. Nitekim 2006 yılı verilerine göre "Avrupa Birliği ülkelerinde 16-29 yaş grubundaki gençlerin % 31.7'si gönüllü bir faaliyette bulunmaktadır" (Eurostat, 2014f).

Ancak tüm AB üyesi ülkelerde gençlerin gönüllü faaliyetlere katılımında homojen bir dağılım olduğunu söylemek mümkün değildir. Başka bir deyişle Avrupa'da gençlerin gönüllü faaliyetlere katılım oranı ülkeden ülkeye farklılaşmaktadır. Bu anlamda "gençler ve genç yetişkinler arasında gönüllülüğün en yaygın olduğu ülkeler *Doğu Avrupa ülkeleri* (Bulgaristan, Çek Cumhuriyeti, Letonya, Litvanya, Polonya, Romanya, Slovakya ve Slovenya) ve *İspanya'dır*". Batı Avrupa'da ise gençlerin ve yetişkinlerin gönüllü faaliyetlere katılımında ayırt edici bir özellik bulunmamaktadır (Avrupa Gençlik Portalı, 2014).

Gönüllülüğün yaygınlaşması ve AB'nin hedefleri doğrultusunda gençlerin aktif katılımını sağlamak adına, Avrupa Konseyi ve Avrupa Komisyonu başta olmak üzere pek çok kurum gençlik girişimlerine ve organizasyonlarına da destek sağlamaktadır. Bu anlamda Avrupa Birliği ülkelerinde yer alan gençlikle ilgili kurum ve organizasyonlar, Avrupalılık bilinciyle hareket eden ve "*geleceğin Avrupası'nı inşa edecek*" gençlerin yetiştirilmesinde önemli bir fonksiyon icra etmektedir.

GENÇLİKLE İLGİLİ KURUMLAR VE ORGANİZASYONLAR

Avrupa Konseyi (Council of Europe)

Gençlik politikalarında en temel aktörlerden birisi olan Avrupa Konseyi'nin gençlik politikası alanındaki temel amaçları; gençleri, *Avrupa'da sivil toplum alanında aktif rol oynamaları için teşvik etmek* ve *gençlik katılımının* özellikle altını çizerek, Avrupa'da gençlik politikalarını yaygınlaştırmak ve geliştirmek olarak gösterilmektedir (Council of Europe, 2014c). Daha genel bir ifade ile Avrupa Konseyi, Avrupa genelindeki etkinlikler ile gençlerin toplumda *aktif rol oynamasını* desteklemektedir. Bu çerçevede *Strazburg ve Budapeşte'deki Avrupa Gençlik Merkezleri ve Avrupa Gençlik Vakfı* bu etkinlikleri yürüten önemli yapılarıdır.

Avrupa Gençlik Vakfı (European Youth Foundation-EYF)

Avrupa Gençlik Vakfı (AGV), 1972 yılında Avrupa Konseyi tarafından Avrupa gençlik etkinliklerine maddi destek sağlamak amacıyla oluşturulmuş bir fondur. Vakıf, Avrupa Konseyi'nin *Demokratik Yurttaşlık ve Katılım Müdürlüğü'ne* bağlı *Gençlik Dairesi'nin* bir birimidir (Council of Europe, 2014c). "1954 yılında kabul edilen *Avrupa Kültür Sözleşmesini...* onaylamış olan 50 Avrupa Devletinin hükümetleriyle gençlik politikaları oluşturma konusunda" birlikte çalışan vakıf, "Avrupa Konseyi'nin, gençlere ilişkin temel metinlerine uygun" politika geliştirilmesi adına faaliyet yürütmektedir (Council of Europe, 2014d).

Bu kapsamda vakıf, "Gençlik katılımı, gençliğin hareketliliği, gençlik bilgilendirilmesi, yaygın eğitim, gençlik kuruluşlarının desteklenmesi, kültürler arası diyalog, marjinalleştirilmiş grupların toplumla bütünleştirilmesi, demokratik yurttaşlık ve insan hakları eğitimi" konularında hükümetlerin standartlara uygun gençlik politikaları geliştirmeleri için öneriler geliştirmektedir (Council of Europe, 2014d) Ayrıca Vakıf çeşitli etkinliklere de destek vermektedir. Bu kapsamda Avrupa Gençlik Vakfı tarafından desteklenen etkinlikler şunlardır (Council of Europe, 2014c):

- Avrupa boyutu olan eğitsel, sosyal, kültürel ve insani etkinlikler;
- Avrupa'da barış ve iş birliğini güçlendirmeyi hedefleyen etkinlikler;
- Avrupa'daki gençler arasında, özellikle bilgi alışverişini geliştirerek, daha yakın işbirliği ve anlayışı teşvik etmek üzere tasarlanmış etkinlikler;
- Avrupa'da ve gelişmekte olan ülkelerde kültürel, eğitsel ve sosyal amaçlı, karşılıklı yardımlaşmayı teşvik eden etkinlikler;
- Gençlik konularındaki çalışmalar, araştırmalar ve belgeleme.

15-30 yaşları arasındaki gençlere AGV üyesi bir veya daha fazla ülkede gerçekleştirilmek kaydıyla destek sağlanan etkinlikler "Uluslararası gençlik buluşmaları, Buluşmalar dışındaki gençlik etkinlikleri, Gençlik sivil toplum örgütlerinin ve ağlarının yönetim giderleri, Öncü projeler" olarak dört başlığa ayrılmıştır (Council of Europe, 2014e).

Avrupa Gençlik Merkezleri (European Youth Centres-EYCs)

AGV ile birlikte, AB'nin gençlik politikalarını hayata geçirmek için kurulmuş olan bir diğer kurum da *Avrupa Gençlik Merkezleri'dir*. Avrupa Konseyi'nin gençlik politikalarını hayata geçirmek amacıyla 1972 yılında Fransa'nın Strazburg kentinde ve 1995 yılında Macaristan'ın başkenti Budapeşte'de kurulmuş olan merkezlerdir. Uluslar arası eğitim ve toplantılara ev sahipliği yapan merkezler bu amaçla çok fonksiyonlu olarak donatılmıştır. Ayrıca; *Strazburg Gençlik Merkezi (EYCS)*, *Avrupa Gençlik Vakfı (European Youth Foundation)* ve *Gençlik Hareketliliği Dayanışma Fonu (Solidarity Fund for Youth Mobility)*'na ev sahipliği yapmaktadır. Gençlik Merkezi, gençlik alanında çalışan sivil toplum örgütleri ile parti politikaları, eğitim, kültür, dini gençlik grupları, gençlik hareketleri, sendikalar, genç işçi örgütleri, çocuk dernekleri ve çevre ağları gibi alanlarda projeler gerçekleştirmektedir (European Youth Centres, 2014).

Avrupa Komisyonu (The European Council)

AB'ye yol gösterici genel ve siyasi kuralları sağlamayı amaçlayan ve Avrupa Birliği'nin temel kurumlarından birisi olan Avrupa Konseyi (The European Council) gençlik programının düzgün şekilde yürütülmesinde nihai sorumluluğa sahip olan kurumdur (Çiçekli, 2003: 24-25; Gençlik Program Klavuzu, 2013). Üye ülkelerin gençlik programlarının yürütülmesinden sorumlu Ulusal Ajanslarla gerekli koordinasyonu sağlayan Konsey, gençlik programlarının en önemli aktörü niteliğindedir.

Ulusal Ajanslar

Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları'nın ülkeler düzeyinde yürütülmesinden sorumlu kuruluş Ulusal Ajans'tır. Ayrıca AB'nin eğitim ve gençlik programlarının ülke genelinde duyurulması başta olmak üzere, bu programların uygulaması, Avrupa Komisyonu'na rapor edilmesi ve gerekli sözleşmelerin imzalanması görevlerini de Ulusal Ajans üstlenmiştir. (Ulusal Ajans, 2014c).

Eurodesk

Gençlik programları ile ilgili bir diğer önemli bilgilendirme ağı *Avrupa Bilgi Ağı Eurodesk'tir*. Eurodesk, 33 Avrupa ülkesinde gençlerin sosyal yaşama daha fazla katılımını sağlamak adına eğitim ve gençlikle ilgili politikalardan ve uygulamalardan haberdar olabilmeleri adına bilgi hizmetleri sunmaktadır (Eurodesk, 2015).

Avrupa Gençlik Bilgilendirme ve Danışmanlık Ajansı (ERYICA)

Gençlerin tüm alanlara dair karşılaştıkları sorunların üstesinden gelmelerinde onlara güvenilir ve sağlıklı bilgi sağlamak yoluyla destek olan Avrupa *Gençlik Bilgilendirme ve Danışmanlık Ajansı* 17 Nisan 1986 yılında Madrid’de kurulmuştur. Gençlik bilgilendirmesi ve danışmanlığı yapan kurum demokratik bir toplumda gençlerin hayatlarında karşı karşıya geldiği tercih aşamalarında, gençlerin *özerkliklerini ve aktif katılımlarını sağlamak* adına tam ve güvenilir bilgiye ulaşmaları konusunda destek sunan bir kurumdur (ERYICA, 2014).

Avrupa Gençlik Forumu (European Youth Forum-YFJ)

Avrupa Gençlik Forumu (AGF), Avrupa’da hem ulusal gençlik konseylerini hem de uluslar arası gönüllü gençlik örgütlerini temsil eden bir gençlik organizasyonudur. Avrupa genelinde 99 gençlik organizasyonunun temsilcisi olan forum, bütün Avrupa’dan milyonlarca gencin birlikte çalışmalar yürütmesine imkan tanımaktadır (European Youth Forum, 2014). Ayrıca AGF Gençlerin karşılaştıkları zorlukların üstesinden gelebilmeleri adına, "*daha büyük gençlik katılımı, daha güçlü gençlik örgütleri*" ve gençler için "*daha fazla özerklik ve içerme*" hedefleriyle hareket etmektedir (European Youth Forum, 2014).

Gençlik Politikaları İçin Avrupa Bilgi Merkezi (The European Knowledge Centre for Youth Policy-EKCYC)

Avrupa Birliği ve Avrupa Konseyi’nin ortak bir kuruluşu olarak geliştirilen EKCYC, Avrupa’da giderek artan gençlik alanına dair bilgi ihtiyacını karşılamak ve ortak aktivitelerde karşılaşılan zorlukların aşılmasında gençlere güncel ve güvenilir bilgi sunan bir veritabanıdır. Avrupa düzeyinde gençlik araştırmaları, politikaları ve uygulamalarına dair bilgilerin yayılması, koordinasyonun takip edilmesine dair sağlıklı bilgiler sunarak gençlik alanına dair önemli bir bilgi merkezi olma görevi üstlenmektedir (Council of Europe, The European Knowledge Centre for Youth Policy, 2014).

SALTO Gençlik Kaynak Merkezleri

Avrupa Komisyonu Eğitim Stratejisi’nin bir parçası olarak 2000 yılında kurulmuş olan *SALTO*, gençlik alanında çalışan diğer partnerleriyle birlikte gençlik çalışmaları ve eğitimleriyle ilgili bilgi sunan bir sanal merkezdir. Merkez, *Avrupa Gençlik Programı* içinde destek, ileri öğrenme ve eğitim hizmetleri gibi konularda hizmet vermektedir (SALTO, 2014).

Avrupa Gençlik Parlamentosu (European Youth Parliament- EYP)

Siyasi olmayan bağımsız bir eğitim kurumu olarak *Avrupa Gençlik Parlamentosu (EYP)*, Avrupa’da yaşayan gençlerin politik farkındalıklarını ve sorumlu vatandaşlıkla ilgili gelişimlerini destekleyen ve gençleri, Avrupa politik düşüncesine ve kültürlerarası anlayışa dahil etmeyi amaçlayan bir kurumdur. 41 ülkeden binlerce gönüllünün katıldığı yüzlerce aktivite düzenleyen Avrupa’nın en büyük gençlik organizasyonlarından birisi olarak EYP, kurulduğu 1987 yılından beri bölgesel, ulusal ve uluslar arası oturumlarla gençlerin iletişimlerini sağlamaktadır. Başka bir deyişle Avrupa Gençlik Parlamentosu, Avrupa bütünlüğünün sağlanmasında kültürler arası köprü kurmaya çalışmaktadır (European Youth Parliament, 2014).

Avrupa Gençlik Kartı Derneği (European Youth Card Association- EYCA)

Avrupa Gençlik Kartı Derneği, 1987 yılında Brüksel’de kurulan ve bugün 38 ülkede 5 milyondan fazla kullanıcısı bulunan, gençlerin hareketliliği ve aktif vatandaşlığını amaçlayan, kart sahibi gençlere çeşitli alanlarda indirim imkanı sunan bir sivil toplum kuruluşudur. Avrupa Gençlik Kartına ülkelerde bulunan temsilcilikler ya da internet üzerinde belirli bir ücret ödeyerek sahip olmak mümkündür. Bir tür gençlik dayanışması olarak nitelenebilecek bu kart sayesinde gençler çeşitli hizmet ve aktivitelerden daha ucuza yararlanma imkanı elde etmektedir (EYCA, 2014).

Avrupa Gençlik Olimpiyatları (European Youth Olympic Festival- EYOF)

İlki 1991 yılında Brüksel’de düzenlenen ve bu yıldan sonra her iki yılda bir 49 katılımcı ülkeden 14-18 yaş grubundaki gençlerin katıldığı gençlik olimpiyatları düzenlenmektedir. (European Youth Olympic Festival, 2014). Yaz ve kış aylarında olmak üzere iki yılda bir düzenlenen Avrupa Gençlik Olimpiyatları’nın ilk yaz organizasyonu 1991 yılında Brüksel’de (yaz organizasyonu) ve ilk kış organizasyonu da Aosta’da yapılmıştır (Wikipedia, 06.12.2014). Gençlerin sportif aktiviteler aracılığıyla birbirlerini daha yakından tanıma ve kültürlerini keşfetmelerine de imkan tanıyan organizasyon sayesinde, hem gençler sportif yaşamın aktif bireyleri olarak teşvik edilmekte, hem de kültürel sınırların ortadan kalktığı yeni bir toplum inşa etme fırsatı sunulmaktadır.

SONUÇ

Giderek artan ve aynı zamanda hızla yaşlanan bir nüfusa sahip olan Avrupa Birliği’nde gençliğin anlam ve önemi tüm toplumlarda olduğunda daha fazladır. Bir yandan nüfusu yaşlanırken, diğer yandan karşılaşılan sosyo-ekonomik ve politik sorunların üstesinden gelmeye çalışan AB için gençlik, sadece *geleceğin Avrupasını inşa edecek aktörler* olarak algılanmamakta; aynı zamanda, bugün yaşanan sorunların üstesinden gelmede alternatif üretebilme potansiyeli taşıyan *dinamik bir güç* olarak görülmektedir.

AB açısından gençlikle ilgili politikaların ve ilgili kurumların iki aşamalı bir sonuç almayı hedeflediği söylenebilir. Birinci aşamada bugün gençlerin karşılaşmış oldukları, işsizlik, eğitimsizlik, yalnızlık, madde bağımlılığı, dışlanma gibi sorunların çözülmesi amaçlanmaktadır. İkinci aşamada ise, AB'nin *birleşme ve bütünleşme* çabaları doğrultusunda gençlere *Avrupalılık bilinci ve Avrupa vatandaşlığı* kimliği kazandırmak amaçlanmaktadır.

Bu iki ana amaç doğrultusunda özellikle gençlerin gönüllülüğü ön plana çıkarılarak, sivil toplum örgütleri aracılığıyla gençlere inisiyatif verilmektedir. Gençlerin *ortak geçmiş, ortak gelecek ve ortak değerler* üzerinden *yeni bir Avrupa inşa etme sürecine* aktif olarak katılarak kendi geleceğine kendisinin karar vermesi sağlanmaktadır. Aynı şekilde uygulanan gençlik politikaları, toplum içinde giderek yalnızlaşan gençler ve yaşlılar arasında oluşan duygusal mesafenin ve kuşaklar arası kopuşun telafi edilebilmesi için; gençlerin de ülke (AB) meselelerinde ve yönetiminde, en az yaşlılar-yetişkinler kadar söz sahibi olmalarına imkan sağlamaktadır.

Uygulanan eğitim ve gençlik programlarıyla gençler farklı ülkelerin kültürlerini, dillerini ve yaşam pratiklerini öğrenme imkanı elde etmektedir. Her ne kadar küreselleşme ile birlikte özellikle Avrupa toplumlarının birbirlerine olan benzerliklerinin daha da arttığını söylemek mümkünse de, yine de pek çok açıdan ülkeler arasında farklılıkların olduğunu söylemek mümkündür. Eğitim ve gençlik programlarıyla gençler hem kendilerini geliştirme imkanı bulmakta, hem de *ötekini keşfederek farklılıklarla birlikte yaşama kültürü* edinebilmektedir.

Özellikle gönüllülükle ilgili programlar ve projeler gençlerin kendileri dışındaki insanların meseleleriyle ilgilenmelerini sağlayarak *toplumsal dayanışma* ruhunun yeniden canlanmasına imkan tanımaktadır. Böyle bir yaşam biçiminin *bireyselleşmenin* yoğun olarak görüldüğü toplumlardaki anlamı daha büyüktür. Bu anlamda kurulan gençlik dernekleri ve vakıfları önemli bir misyon üstlenmektedir. Gençlerin organize olmalarını ve birlikte hareket etmelerini kolaylaştıran ve Avrupa düzeyinde bilgi transferi sağlayan gençlik ağları ile desteklenen bu *sivil gençlik hareketi* ortak geçmiş ve bugünle Avrupa'nın geleceğini inşa etmektedir. Bu açıdan değerlendirildiğinde AB için gençliğe yatırım yapmak geleceğe yatırım anlamına gelmektedir. Zira toplumsal hayata ve demokratik süreçlere tam olarak katılan, sorumlu ve aktif vatandaşlar olarak yetiştirilen gençlerin bireysel ve sosyal sorunlarıyla baş etme kapasitesi de artmakta ve sistem üzerindeki yükü azalmaktadır. Bu anlamda iki yönlü bir etkileşim içinde bulunan AB ve gençlik, birbirinin geleceğini belirleme kapasitesine sahiptir. Daha net bir ifade ile söylemek gerekirse Avrupa'da; gençliğin geleceğini Avrupa Birliği, Avrupa Birliği'nin geleceğini ise gençlik belirleyecektir.

KAYNAKÇA

- AKMAN, Elvattin, ARGUN, Çiğdem, AKÇAY, Ekrem Yaşar (2011). Avrupa Birliği'nin Değişen Nüfus Yapısında Gençler ve Ab'nin Gençlik Politikaları, SÜ, İİBF Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi, S. 22, s. 41-71.
- ALTAY, Yunus Alper (2005). Youth: Gençlik Programları, AB Eğitim Programları'na Katılım (s. 25-30), İstanbul : İstanbul Ticaret Odası Yayını.
- AŞAR, Berrin (2006). Avrupa Birliği'ne Tam Üyelik Sürecinde "Avrupa Birliği eğitim ve Gençlik Programları"nın İncelenmesi ve Türk Eğitim Sisteminin Bu Programlardan Yararlanma Düzeyinin Analizi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- AVRUPA BİRLİĞİ GENEL SEKRETERLİĞİ (2014). "Bir Bakışta AB" <http://www.abgs.gov.tr/index.php?p=3>, Erişim: 28.11.2014
- AVRUPA GENÇLİK PORTALI (2014). Avrupa'da Gönüllülük, http://europa.eu/youth/article/avrupa%E2%80%99da-g%C3%B6n%C3%BCll%C3%BCkl%C3%BCk_tr, Erişim: 01.12.2014
- BENLİ, Davut Gazi (2005). Leonardo: Mesleki Eğitim Programları, AB Eğitim Programları'na Katılım (s. 12-17), İstanbul: İstanbul Ticaret Odası Yayını.
- CANGELOSI, Alexandra (2010). Gençlik Bilgilendirme Broşürü, Çeviren: Gülece Şenel - Editörler: Vildan Görbil, Gülece Şenel, Özgehan Şenyuva - Gençlik ve Spor Bakanlığı, Ankara: Neyir Matbaacılık.
http://eryica.org/sites/default/files/2010_Youth_Information_Starter_Kit_tr.pdf.
- COUNCIL OF EUROPE (1998). "5th Conference of European Ministers responsible for Youth, Young people: active citizens in a future Europe Human Rights - Participation - Solidarity Final Declaration" Bucharest, 27-29 April 1998,
http://www.coe.int/t/dg4/youth/ig_coop/5_cemry_declaration_en.asp?toPrint=yes&adresinden erişilmiştir. Erişim: 21.11.2014
- COUNCIL OF EUROPE (2003). Gençlerin Yerel ve Bölgesel Yaşama Katılımına İlişkin Yeniden Düzenlenmiş Avrupa Şartı, Yerel ve Bölgesel İdareler Meclisi, Strasbourg.
- COUNCIL OF EUROPE (2014a).
http://www.coe.int/t/dg4/youth/Source/Resources/PR_material/2014_Young_people_building_Europe_tu.pdf, erişim: 28.11.2014
- COUNCIL OF EUROPE (2014b). Have your say!-Söz sende,
http://www.coe.int/t/dg4/youth/Source/Resources/Publications/2013_Have_your_say_Turkish.pdf, erişim: 23.11.2014
- COUNCIL OF EUROPE (2014c). http://www.coe.int/t/dg4/youth/fej/2012_Leaflet_EYF_Turkish.pdf, erişim: 19.11.2014
- COUNCIL OF EUROPE (2014d).
http://www.coe.int/t/dg4/youth/Source/Resources/PR_material/2014_Young_people_building_Europe_tu.pdf, erişim: 19.11.2014
- COUNCIL OF EUROPE (2014e).
http://www.coe.int/t/dg4/youth/Source/Resources/Publications/Youth_Information_Starter_Kit_tu.pdf
- COUNCIL OF EUROPE, THE EUROPEAN KNOWLEDGE CENTRE FOR YOUTH POLICY (2014). "Knowledge/EKCY" <http://pjp-eu.coe.int/en/web/youth-partnership/knowledge/-ekcyp>, erişim: 06.12.2014
- ÇAKI, Fahri (2011). Gençlerin Uluslar Arası Gönüllü Hizmet Deneyimleri Ve Birey Üzerindeki Sosyo-Kültürel Etkileri, Akademik İncelemeler Dergisi, cilt:6, sayı 1, s.136-177.

ÇİÇEKLİ, B. (2003). "Avrupa Birliği Kurumları", Avrupa Birliği ve Sosyal Partnerleri (Derleyen: Osman Yıldız), Ankara: Türkiye-AB Sendikalar Koordinasyon Komisyonu Yayını.

DUMAN, Tayyip (2001). Avrupa Birliği Eğitim Programları "Sokrates Programı", Milli Eğitim Dergisi, Sayı 149, T.C. MEB Yayınlar Dairesi Başkanlığı, http://dhgm.meb.gov.tr/yayinlar/dergiler/Milli_Egitim_Dergisi/149/duman.htm, erişim: 29.11.2014

ERASMUS+ PROGRAM REHBERİ (2014). <http://www.ua.gov.tr/docs/default-source/di%C4%9Fer/erasmus-program-rehberi.pdf?sfvrsn=0>, erişim: 02.12.2014

ERDAYI, Utku. A. (2009). Dünyada Genç İşsizliği Sorununun Çözümüne Yönelik Ulusal Politikalar ve Türkiye, *Çalışma ve Toplum Dergisi*, S. 3, s.133-162.

ERYICA (2014). "Origin and Aims" <http://eryica.org/page/origin-and-aims>, erişim: 01.12.2014.

EURODESK (2015). "Eurodesk Hakkında" <http://eurodesk.ua.gov.tr/hakkimizda.aspx>. Erişim Tarihi: 06.01.2015

EUROPEAN UNION (2013). European social statistics Pocketbooks, 2013 edition, Luxembourg: Publications Office of the European Union

EUROPEAN YOUTH CENTRES (2014). http://www.coe.int/t/dg4/youth/EYC/European_Youth_Centres_en.asp, erişim: 30.11.2014

EUROPEAN YOUTH FORUM (2014). "About", <http://www.youthforum.org/european-youth-form/>, Erişim: 22.11.2014

EUROPEAN YOUTH OLYMPIC FESTİVAL (2014). "History", <http://www.eyof2015.org/en-us/eyof/geschichte/entstehungsgeschichte.aspx>, erişim: 28.11.2014

EUROPEAN YOUTH PARLIAMENT (2014). "About Eyp", <http://eyp.org/about/>, Erişim: 28.11.2014

EUROPEAN YOUTH PORTAL (2014). "How European education systems work", http://europa.eu/youth/article/how-european-education-systems-work-5_en, erişim: 29.11.2014)

EUROSTAT (2014c). <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/download.do?tab=table&plugin=1&language=en&pcode=tps00010>, Erişim: 25.11.2014

EUROSTAT (2013). European social statistics 2013 http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-FP-13-001/EN/KS-FP-13-001-EN.PDF, erişim: 23.11.2014

EUROSTAT (2014a). "Population on 1 January", <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&plugin=1&language=en&pcode=tps00001>, Erişim: 22.11.2014

EUROSTAT (2014b). "Employment rate by sex, age group 20-64", <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&plugin=1&language=en&pcode=tsdec420>, Erişim:22.11.2014

EUROSTAT (2014d). <http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/setupDownloads.do>, erişim: 25.11.2014

EUROSTAT (2014e). <http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do>, erişim: 25.11.2014

EUROSTAT (2014f). <http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/submitViewTableAction.do>, erişim: 23.11.2014

GENCER, Gülşah (2009). *Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları; Erasmus Programı ve Türkiye Yüksek Öğretiminde Programın Uygulanması*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

GÖRGÜN BARAN, Aylin (2013). "Genç ve Gençlik: Sosyolojik Bakış", *Gençlik Araştırmaları Dergisi*, S. 1, s. 6-25.

GENCTUR (2014). "AGH (EVS) Nedir?" <http://abrojeleri.genctur.com.tr/agh-evs-nedir>, erişim: 01.12.2014

EYCA (2014). "About EYCA", <https://www.eyca.org/eyca/about-eyca>, erişim: 01.12.2014

İKTİSADİ KALKINMA VAKFI (2011). *AB Gönüllülük Yılı Başladı*, İktisadi Kalkınma Vakfı E-Bülteni, 1-9 Ocak 2011, http://www.ikv.org.tr/images/upload/data/files/ab_gonulluluk_yili_basladi.pdf, erişim: 01.12.2014

NAUMOVSKI, Borko (2011). "EU Youth Policies, The transition from the independent "Youth in Action" to the integrated "Erasmus for All" program and its future impact on Youth Organizations and their work", Unpublished Master Thesis, Fulda: Hochschule Fulda University of Applied Sciences Department of Social and Cultural Studies.

OFFICIAL JOURNAL OF THE EUROPEAN UNION (2013). "Regulation (Eu) No 1288/2013 Of The European Parliament And of The Council of 11 December 2013", L 347/50, 20.12.2013. <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32013R1288&from=EN>, erişim: 02.12.2014

ÖZAŞIK, Aylin (2007). *Avrupa Birliğiegitim Ve Gençlik Programları: Leonardo Da Vinciprogramı Araştırması*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

SALTO (2014). "About SALTO" <https://www.salto-youth.net/about/>, erişim: 23.11.2014

SARIÇAYIR, Esra (2009). "Avrupa Birliği Gençlik Politikaları Çerçevesinde Eğitim Programı ve Etkileri", Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

ŞENTUNA, Murat (2009). *Türkiye'deki Gençlik ve Spor İle İlgili Kamu Kurumları ve Sivil Toplum Kuruluşlarının Gençlik Politikalarının Değerlendirilmesi ve Bir Model Örneği*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Bolu: Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

ULUSAL AJANS (2013). "Gençlik Program Klavuzu", <http://www.ua.gov.tr/docs/default-source/gen%C3%A7lik-program%C4%B1/2013yiaoprogramkilavuzu.pdf?sfvrsn=0>, adresinden ulaşılmıştır. Erişim: 21.11.2014

ULUSAL AJANS (2014a). Erasmus+ Gençlik Programı, <http://www.ua.gov.tr/programlar/erasmus-program%C4%B1/gen%C3%A7lik-program%C4%B1>, Erişim: 01.12.2014

ULUSAL AJANS (2014b). "40 Soruda Avrupa Gönüllü Hizmeti", T.C. Avrupa Birliği Bakanlığı, AB Eğitim ve Gençlik Programları Merkezi Başkanlığı, http://www.ua.gov.tr/docs/gen%C3%A7lik-program%C4%B1/40_soruda_agh.pdf?sfvrsn=0, Erişim: 22.11.2014

ULUSAL AJANS (2014c). "Kurumsal", <http://www.ua.gov.tr/kurumsal>, erişim: 01.12.2014

UZUN, Necmi (2005). Sokrates: Genel Eğitim Programları, *AB Eğitim Programları'na Katılım*, (s. 18-24), İstanbul: İstanbul Ticaret Odası Yayını.

WİKİPEDİA (06.12.2014). Avrupa Gençlik Olimpik Oyunları, http://tr.wikipedia.org/wiki/Avrupa_Gen%C3%A7lik_Olimpik_Oyunlar%C4%B1, erişim: 06.12.2014

YAMAN, Ömer Miraç (2013). *Apaçi Gençlik, Gençlerin Toplumsal Davranış ve Yönelimleri: İstanbul'da "Apaçi" Altkültür Grupları Üzerine Nitel Bir Çalışma*, İstanbul: Açılım Kitap.